

An Appropriate Educational Formal for Generation Alpha

Kamonchanok Naksut¹ Krittiyagran Kongnun¹ Kritsanapong Thongkham¹ Kanteetat Srijaiwong^{1*}
Chanasorn Masuk¹ and Sathiraporn Chaowachai²

¹ Student of Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

² Assistant Professor of Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: kanteetat@outlook.com

ABSTRACT

This article aims to present information about Generation Alpha, or children born between 2010 and 2025. Behavioral issues among Generation Alpha include lack of communication, flexibility, ethics, patience, mindfulness, and dedication to work. Moreover, it may lead to easy job boredom, lack of problem-solving skills, difficulties in teamwork with others, lack of responsibility, and suitable educational approaches for Generation Alpha include: Competency-based Education (CBE) utilizing knowledge and skills to develop abilities in work and problem-solving. Outcome-based Education (OBE) focuses on designing learning to help learners understand and apply it in their careers. It emphasizes outcomes to allow learners to learn based on interest, talent, and ability. The roles of managers and teachers are to be aware, have a broad vision, and select appropriate educational methods for Generation Alpha based on the context of the academic institution and learners to prepare the quality of Thai society for the future to be accepted.

Keywords: Educational Format, Appropriate Educational Management, Generation Alpha

รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันอัลฟ่า

กมลชนก นาคสุทธิ¹ กฤติญากาญจน์ คงนุ่น¹ กฤษณพงศ์ ทองคำ¹ กันต์ธีทัต ศรีใจวงศ์^{1*} ขนสรณ์ มาสุข¹
และ สธิพร เขาวนชัย^{1*}

¹ นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kanteetata@outlook.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระเกี่ยวกับเจเนอเรชันอัลฟ่าหรือเด็กที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2553-2568 หรือ ค.ศ.2010-2025 ปัญหาด้านพฤติกรรมของเจเนอเรชันอัลฟ่าพบว่า ขาดการสื่อสารและความยืดหยุ่น ขาดคุณธรรม ขาดความอดทน ขาดสมาธิ และขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน นอกจากนี้ยังอาจทำให้เกิดความเบื่องานง่าย ขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา และส่งผลให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นมีปัญหา ขาดความรับผิดชอบ และรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันอัลฟ่า คือ 1) การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education: CBE) ใช้ความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานและการแก้ปัญหา 2) การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในอาชีพ โดยการเน้นผลลัพธ์เป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวไปตามความสามารถของตน โดยผู้บริหารและครูมีบทบาทคือ ตระหนักรู้ มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล และเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันอัลฟ่าตามบริบทของสถานศึกษา และผู้เรียนเพื่อเตรียมคุณภาพของสังคมไทยในอนาคตให้เป็นที่ยอมรับ

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการศึกษา, การจัดการศึกษาที่เหมาะสม, เจเนอเรชันอัลฟ่า

© 2024 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการภารกิจหลักตามยุทธศาสตร์ชาติร่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ จึงได้กำหนดหลักการสำคัญ ไว้ดังนี้ 1)สร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงานที่บูรณาการการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสานต่อความร่วมมือที่เข้มแข็ง และสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะต้องมีการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ 2)สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร ประชาชนและประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3)ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน โดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา เพื่อร่วมกัน “พลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล” หรือ Transforming Education to Fit in the Digital Era (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ซึ่งร่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) เป็นช่วงที่ตรงกับที่เจเนอเรชันอัลฟ่าเกิด คือช่วง พ.ศ. 2553 – 2568 ซึ่งบุคคลที่เกิดในเจเนอเรชันอัลฟ่าจะเป็นเด็กยุคใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับโลกดิจิทัล ใช้ชีวิตอยู่กับโลกออนไลน์ และโซเชียลมีเดีย เรียนรู้เร็วปรับตัวเก่ง แต่มีแนวโน้มที่จะมีความอดทนต่ำ สมาธิสั้น และเป็นตัวของตัวเองสูง ในสภาวะที่สังคมและรูปแบบการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

รูปแบบของการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของคนเจนเนอเรชันอัลฟา การศึกษาจะมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น คือมีความเฉพาะบุคคลและมีความเฉพาะทางโดยพวกเขาสามารถที่จะศึกษาหาความรู้ได้จากโลกออนไลน์ตามความสนใจ ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้แค่ในห้องเรียน เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การทำงาน การเรียนรู้และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในฐานะผู้บริหารและครูจะต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจนเนอเรชันอัลฟา เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไปตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยและโลกในอนาคต บทความนี้มุ่งเสนอสาระเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจนเนอเรชันอัลฟา รายละเอียดของสารระดังต่อไปนี้

เจนเนอเรชันอัลฟา

การศึกษาเกี่ยวกับ Generation สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาได้ เนื่องจากแต่ละ Generation มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ชีวิต ความคาดหวัง และวิธีการเรียนรู้ การเข้าใจความแตกต่างเหล่านี้ช่วยให้ผู้บริหารด้านการศึกษาและครูสามารถออกแบบหลักสูตรและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละยุคได้ดียิ่งขึ้น

1. แนวคิดเจนเนอเรชัน

Generation หมายถึง ยุคสมัยของกลุ่มคนตามช่วงอายุ ซึ่งหมายถึง ช่วงเวลาเฉลี่ยของการมีลูกคนแรกของคุณแม่ กับการมีลูกคนแรกของคุณ สามารถจัดแบ่งกลุ่มผู้บริโภคนออกเป็นรุ่นต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้เป็น 8 generation ดังนี้ สุริยเดว ทรีปาตี (2560)

1.1 ยุคเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomer) หมายถึงคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2488 – 2507 กลุ่มเบบี้บูมเมอร์หรือที่เรียกกันว่า เจนบี ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ประชากรหลังสงครามของแต่ละประเทศก็หันมาเร่งฟื้นฟูประเทศให้กลับมาเข้มแข็งแต่ขาดกำลังคน คนในยุคนี้จึงมีค่านิยมที่จะต้องมีลูกหลาย ๆ คนเพื่อสร้างแรงงานขึ้นมาพัฒนาประเทศชาติคนในยุคนี้อยู่กันอย่างลำบาก จึงอดทนกับความลำบากได้ดี มีชีวิตเพื่อการทำงาน เคารพกฎเกณฑ์ กตึกา มีความอดทนสูง มุ่งเทให้กับการทำงานและองค์กรมาก เกรงครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี

1.2 เจนเนอเรชันเอ็กซ์ (Generation X) หมายถึงคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2508 – 2523 หลังจากยุคเบบี้บูมเมอร์ ปัญหาที่ตามมาคือ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น แต่ทรัพยากรที่มีอยู่ในโลกมีจำกัด เกิดเป็นยุค “เจนเนอเรชัน เอ็กซ์” (Generation X) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “เจนเอ็กซ์” คนยุคนี้ เกิดมาพร้อมในโลกที่โลกมั่งคั่งแล้ว ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย เติบโตมากับการพัฒนาเทคโนโลยีหลายด้าน ปัจจุบันเป็นคนวัยทำงาน มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปแล้ว เป็นรุ่นที่ชอบบะโร่ง่าย ๆ ไม่ต้องเป็นทางการ ให้ความสำคัญกับเรื่องความสมดุลระหว่างงานกับครอบครัว ทำงานแบบรู้ทุกอย่างทำทุกสิ่งได้เพียงลำพัง ไม่พึ่งพาใคร เป็นตัวของตัวเองสูง อยากเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

1.3 เจนเนอเรชันวาย (Generation Y) หมายถึงคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2524 – 2537 เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งที่อยู่รอบตัวเราก็ก้าวไปไกล มาสู่ยุคที่เทคโนโลยียิ่งอำนวยความสะดวกสบายยิ่งขึ้นไปอีก จนพลเมืองของโลกมีคุณลักษณะเปลี่ยนไปอีกครั้ง สู่ยุคของ เจนเนอเรชัน วาย (Generation Y) ที่พร้อมจะก่อหนี้ผูกพันง่ายขึ้น รักความสบายมากขึ้น ไม่ได้ต้องการเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงเหมือนคนยุคก่อน

1.4 เจนเนอเรชันซี (Generation Z) หมายถึงคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2538 – 2552 จนกระทั่งถึงยุคของเจนเนอเรชันซี (Generation Z) หรือเจนซี ซึ่งเป็นค่านิยมล่าสุดของคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน เทียบอายุแล้วก็คือวัยของเด็ก ๆ นั่นเอง เด็ก ๆ กลุ่มเจนซีนี้จะเติบโตมาโดยได้เห็นทุกอย่างที่เป็นเทคโนโลยีที่ใช้งานง่าย เด็กกลุ่มนี้ได้รับการเลี้ยงดูจากคนอื่นมากกว่าพ่อแม่ของตัวเองเด็กกลุ่มนี้มีสิ่งที่คนรุ่นก่อนหน้าไม่มี นั่นคือสังคมกลางอากาศ ซึ่งเป็นโลกไร้พรมแดน ค้นหาสิ่งต่าง ๆ ผ่านโลกออนไลน์ได้จนทำให้มีความเป็นปัจเจกหรือความเป็นตัวของตัวเองมาก จนพวกเขาไม่จำเป็นต้องสื่อสารกับคนอื่นแบบพบมิตัวตนสัมผัสได้ แต่สื่อสารผ่านออนไลน์ที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาสถานที่ จนเกิดคำใหม่ ที่เรียกว่า นาโนเชกเกิลคัลเจอร์ หรือวัฒนธรรมที่เกิดผ่านกระแสที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแค่ชั่วพริบตา

1.5 เจเนอเรชันอัลฟา (Generation Alfa) หมายถึงคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2553 – 2568 เจเนอเรชันอัลฟา คือ กลุ่มที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลอยู่กับเทคโนโลยีมากกว่าบ้าน วัด โรงเรียน ไม่เหมือนเด็กสมัยก่อน จึงมีปัญหาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทั้ง พ่อแม่และชุมชน มีปัญหาทักษะการสื่อสาร ที่ทำให้เป็นเด็กไม่มีน้ำใจ ไม่รู้จักความเอื้ออาทร และถูกโลกโซเชียลมีเดียสร้าง ปัญหาให้กับชีวิตได้ เด็กกลุ่มนี้หากไม่ได้รับการพัฒนาอะไรเลย เขาจะอยู่ตัวคนเดียวมากขึ้นและอยู่ได้เสียด้วยความผูกพันกับ องค์กรและถิ่นฐานเดิมไม่มี ฉะนั้นเขาไม่จำเป็นต้องอยู่ประเทศไทยก็ได้ รากเหง้าวัฒนธรรมตัวเองอาจไม่รู้จักด้วยซ้ำไป ทักษะ การสื่อสารก็ไม่มี กลายเป็นโลกแห่งดิจิทัลเทคโนโลยีหมด อากาณน่าเป็นห่วงอย่างรุนแรง เพราะพวกเขาจะโตมาโดยใช้ อารมณ์เพียงอย่างเดียวในการดำรงชีวิต นี่เป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่ของทุกประเทศกำลังจะเผชิญในอนาคตบทความนี้มุ่งนำเสนอ สารเกี่ยวกับเจเนอเรชันแอลฟา แต่เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนในการแบ่งเจเนอเรชัน จึงขอแนะนำ ภาพรวมของเจเนอเรชันต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมของเจเนอเรชันต่าง ๆ

เจเนอเรชัน	ช่วงปีเกิด	อายุปัจจุบัน
เบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomers)	เกิดระหว่าง พ.ศ. 2488 – 2507 (ค.ศ. 1945 - 1964)	60 - 80 ปี
เจเนอเรชันเอกซ์ (Generation X)	เกิดระหว่าง พ.ศ. 2508 – 2523 (ค.ศ. 1965 - 1980)	45 - 59 ปี
เจเนอเรชันวาย (Generation Y)	เกิดระหว่าง พ.ศ. 2524 – 2537 (ค.ศ. 1981 - 1994)	30 - 44 ปี
เจเนอเรชันซี (Generation Z)	เกิดระหว่าง พ.ศ. 2538 – 2552 (ค.ศ. 1995 - 2009)	15 - 29 ปี
เจเนอเรชันอัลฟา (Generation Alpha)	เกิดระหว่าง พ.ศ. 2553 – 2568 (ค.ศ. 2010 - 2025)	0 - 14 ปี

จึงสรุปได้ว่า แนวคิดเจเนอเรชันทำให้เราเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนในแต่ละยุคสมัย ทั้งในเรื่องของ การใช้ชีวิต ค่านิยม และการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้ใหญ่ในสังคม ต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนและ พัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการและลักษณะเฉพาะของคนในแต่ละยุคสมัย

2. ความหมายของเจเนอเรชันอัลฟา

พัชราภา ต้นติชูเวช (2557) ให้ความหมายว่า เจเนอเรชันอัลฟา (Generation Alpha) คือ คนที่เกิดในระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2568 หรือ ค.ศ.2010 – 2025 เจเนอเรชันอัลฟามีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น google kids, the regeneration, generation hope, generation new age, the saviours, generation y-not, the new generation, the neo-conservatives, หรือ gen A เจเนอเรชัน อัลฟา คือ เด็กกลุ่มแรกหรือเจเนอเรชันแรกที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 คนในเจเนอเรชันนี้ส่วนใหญ่ เป็นลูกของเจเนอเรชันวายและเจเนอเรชันเอกซ์และเป็นรุ่นหลานของคนช่วงปลายของเบบี้บูมเมอร์

สุริยเดว ทรีปาตีและคณะ (2552) ให้ความหมายว่า เจเนอเรชันอัลฟา (Generation alpha) เกิดระหว่าง ค.ศ. 2010 - 2025 หรือ พ.ศ. 2553 - 2568 คนกลุ่มนี้เป็นเด็กยุคใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับโลกดิจิทัล ใช้ชีวิตอยู่กับโลกออนไลน์และ โซเชียลมีเดีย เรียนรู้รวดเร็ว ค้นเคยกกับการเปลี่ยนแปลง นิยมความรวดเร็วทันใจ แต่มีแนวโน้มที่จะขาดความ สนใจ เบื่อง่าย มีความอดทนต่ำ สมาธิค่อนข้างสั้น พัฒนาการช้าลง ขาดทักษะการเคลื่อนไหว เป็นโรคอ้วน มี ค่านิยมที่ผิด เลียนแบบและ ซึมซับพฤติกรรมที่ไม่ดีจากสื่อออนไลน์ เป็นต้น

สุทธิ สุนทรานุรักษ์ (2566) ให้ความหมายว่า เจเนอเรชันอัลฟา คือ เด็กที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010-2025 เด็กกลุ่ม นี้เติบโตพร้อมกับ Smart Phone และการปฏิวัติเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งการระบาดใหญ่ของโควิด-19

Starfish Academy (2020) ให้ความหมายว่า เด็กในยุค Gen Alpha หรือ Alpha Generation คือเด็กที่เกิดในปี พ.ศ.2553-2566 หรือ ค.ศ. 2010-2025 เด็กกลุ่มนี้เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีโดยสมบูรณ์แบบ คือ มีเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและมองเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ไม่เหมือนกับเจนก่อน ๆ ที่อยู่ในช่วงการพัฒนาเทคโนโลยี จึงต้องปรับตัวกับโลกที่เปลี่ยนแปลงพอสมควร แต่เด็กเจนนี้สามารถค้นหาหรือเข้าถึงข้อมูลใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า "เจนเอเรชั่นอัลฟา" หมายถึงเด็กที่เกิดระหว่างปี 2553-2568 หรือ 2010-2025 มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น Google Kids หรือ Generation Hope พวกเขาเป็นเด็กที่เติบโตพร้อมกับเทคโนโลยี ใช้ชีวิตอยู่ในโลกออนไลน์และโซเชียลมีเดีย มีลักษณะเช่นเปื่อง่าย ขาดความสนใจ มีความอดทนต่ำ และมีความเป็นโรคอ้วน สามารถเข้าถึงข้อมูลใหม่ได้ตลอดเวลา

3. ลักษณะสำคัญของเจนเอเรชั่นอัลฟา

บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจนเอเรชั่นนี้ ได้แก่ ได้รับการคาดหวังในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าบุคคลในยุคเจนเอเรชั่นอื่นเช่น ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยีอย่างพันการณ (Technology Literacy) ต่าง ๆ ได้มากกว่า ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี ยึดติดกับวัตถุนิยม (materialistic) มากกว่าคนในยุคที่ผ่านมา อายุขัย (life expectancy) เฉลี่ยมีอายุยืนยาวมากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563 มีการคาดการณ์ว่าอายุขัยเฉลี่ยของบุคคลจะอยู่ที่ 84 ปี และอายุขัยเฉลี่ยของคนเอเชียจะมากกว่าคนออสเตรเลีย เช่น ค่าเฉลี่ยอายุกลางของคนออสเตรเลียเท่ากับ 40 ปี ในขณะที่ญี่ปุ่นเท่ากับ 48 ปี และจีนเท่ากับ 37 ปีตามลำดับ และในปีค.ศ. 2050 อายุขัยเฉลี่ยของบุคคลจะอยู่ที่ 90 ปี (Matthew, 2013) ซึ่งท่ามกลางสังคมในยุคดิจิทัลมีการสื่อสารที่ไร้พรมแดนบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้คนในเจนเอเรชั่นอัลฟามีความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก การเติบโตขึ้นมานบนฐานทางความคิดที่เห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ท่ามกลางสังคมมีการแข่งขันสูง โดย สุริยเดว ทรีปาตี (2562) ได้กล่าวว่าถึงลักษณะสำคัญของเจนเอเรชั่นอัลฟาดังนี้

1) เด็กในยุคดิจิทัลมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในสังคม แต่ด้วยขาดการร่วมทุกข์ ร่วมสุขระหว่างชีวิตต่อชีวิตด้วยกัน และขาดการบูรณาการประสาทสัมผัสผ่านอายตนะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ จึงอาจมีผลให้ขาดความเอื้ออาทรและขาดปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม

2) เด็กในยุคดิจิทัลมีทักษะในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว และหลากหลายอย่างไร้พรมแดนภายใน ชั่วโมงเดียวส่งผลให้เด็กฉลาดในข้อมูลมากขึ้นแต่ขณะเดียวกันก็สับสนต่อการบริโภคข้อมูลแบบไม่ยั้งคิดขาดการไตร่ตรองและกฎกติกา วิจารณ์ญาณในการเข้าถึงรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ทำให้หลงเชื่อได้อย่างง่ายดาย

3) เด็กในยุคดิจิทัลพัฒนาตนเองด้วยเทคโนโลยีสื่อสารสนเทศ ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ ที่ต้องเข้าโรงเรียน เรียนกับครู และมีกฎระเบียบมากมาย เด็กในยุคนี้จึงอาจขาดวินัยทั้งต่อตนเองและต่อสังคม รักความเป็นอิสระ

4) เด็กในยุคดิจิทัลอยู่กับเทคโนโลยีมาก ไม่มีโอกาสแม้แต่การทำงานบ้านซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

5) เด็กในยุคดิจิทัลรักความสะดวกสบาย ขาดพื้นที่ฝึกหัดความยากลำบากขั้นพื้นฐานในชีวิตทำให้ขาดพลัง อดทนและทักษะในการรู้จักการรอคอย

6) เด็กในยุคนี้ทักษะในการควบคุมอารมณ์ตนเองจึงอ่อนแอ

นอกจากนี้เจนเอเรชั่นอัลฟามีแนวโน้มที่จะมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ซึ่งแตกต่างจากคน ในเจนเอเรชั่นอื่น โดย ชันนภรณ์ อารีกุล (2562) ได้จำแนกไว้ 5 ประการ ได้แก่

1) นิยมการเป็นนายตนเอง ไม่ชอบเป็นลูกน้องใคร กล่าวได้ว่า เจนเอเรชั่นอัลฟานั้นมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการสูง (Entrepreneurial Skills) เพราะมีความสามารถในการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต คาดการณ์ว่าเจนเอเรชั่นอัลฟาจะมีช่วงระยะเวลาในการทำงาน ยาวนานกว่าทุกเจนเอเรชั่นแต่อาจเปลี่ยนอาชีพบ่อย เจนเอเรชั่นอัลฟาอาจเริ่มต้นทำธุรกิจของตนเองได้ตั้งแต่อายุไม่ถึง 10 ขวบ และมีโอกาสในการสร้างชื่อเสียงและเครือข่ายทางธุรกิจได้มากกว่าเจนเอเรชั่นที่ผ่านมา

2) ชอบท่องโลกกว้างผ่านการใช้ สมาร์ทโฟน (Smart Phone) กล่าวได้ว่า เจนเอเรชั่นอัลฟามีความสามารถในการ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีได้ดี เจนเอเรชั่นอัลฟาส่วนใหญ่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือแบบ (Smart Phone) และ

อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น แล็ปท็อป (laptop) แท็บเล็ต (tablet) ได้ตั้งแต่ก่อนเข้าสู่วัยรุ่น แต่ส่วนใหญ่นิยมใช้โทรศัพท์มากกว่า อุปกรณ์อื่น สมาร์ทโฟน (Smart Phone) จึงเป็นเสมือนเพื่อนสนิทที่สำคัญของคนในเจนเนอเรชันนี้

3) ชอบการซื้อของผ่านช่องทางออนไลน์และขาดปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง กล่าวได้ว่า เจเนอเรชันอัลฟา นิยมการซื้อของออนไลน์มากกว่าทุกเจนเนอเรชันที่ผ่านมา แต่ในขณะที่เดียวกันก็ขาดทักษะทางสังคม ทักษะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลรอบข้างมากกว่าคนทุกเจนเนอเรชันที่ผ่านมา เช่นกัน ดังนั้นเจนเนอเรชันอัลฟาจึงมีโอกาสที่จะรู้สึกโดดเดี่ยวได้มากถึงแม้จะสามารถติดต่อสื่อสาร กับคนอื่นได้ตลอดเวลาก็ตาม

4) มีอำนาจเหนือคนรุ่นพ่อแม่ กล่าวได้ว่า เด็กเจนเนอเรชันอัลฟาอาจมีอิทธิพลเหนือพ่อแม่รุ่นเจนเนอเรชันเอกซ์และเจนเนอเรชันวาย ทั้งนี้เพราะเจนเนอเรชันอัลฟาจะเกิดจากพ่อแม่รุ่นเจนเนอเรชันเอกซ์และวาย ที่มีความพร้อมในทุกด้านของชีวิต แล้วจึงตัดสินใจแต่งงานมีครอบครัวและมีลูกเมื่อตนเองพร้อมทั้งในด้านฐานะและหน้าที่การงาน ดังนั้นลูกซึ่งเป็นเจนเนอเรชันอัลฟาจึงมักได้รับการ ตามใจ ปกป้อง ทะนุถนอม ดูแลเป็นพิเศษจนอาจมีอิทธิพลเหนือพ่อแม่ของตนเองได้

5) มีช่องว่างระหว่างชนชั้นสูง กล่าวได้ว่า เจเนอเรชันอัลฟามีโอกาสที่จะต้องอยู่ในสังคม ที่มีความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจนสูงมากกว่าคนเจนเนอเรชันอื่น เจเนอเรชันอัลฟาที่มีพ่อแม่ฐานะดีจะสามารถสนับสนุนลูกได้ในทุกเรื่องรวมถึงเรื่องการศึกษา ทำให้ความแตกต่างเกิดปรากฏชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้เจนเนอเรชันอัลฟาต้องเจอกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของโลกอีกด้วย

สรุปได้ว่า เจเนอเรชันอัลฟา (Generation Alpha) คือกลุ่มคนที่เกิดในช่วงปี 2010 เป็นต้นไป ซึ่งพวกเขาจะเติบโตในยุคที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และชีวิตประจำวันของพวกเขาเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างแนบแน่น ลักษณะเด่นของเจนเนอเรชันอัลฟาคือการใช้เทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ รวมถึงอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เจเนอเรชันอัลฟามักจะมีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากพวกเขาได้สัมผัสกับเทคโนโลยีตั้งแต่เกิด ทำให้มีทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ อย่างคล่องแคล่ว นอกจากนี้ เจเนอเรชันนี้ยังมีแนวโน้มที่จะมีการศึกษาในรูปแบบที่แตกต่างจากรุ่นก่อน ๆ เนื่องจากมีการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา อีกหนึ่งลักษณะที่สำคัญของเจนเนอเรชันอัลฟาคือ การมีความคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงวิเคราะห์ที่สูง พวกเขามักจะมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการคิดนอกกรอบ เนื่องจากมีแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งส่งผลให้เจนเนอเรชันอัลฟามีศักยภาพที่จะเป็นผู้นำและผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมในอนาคต อย่างไรก็ตาม การเติบโตในยุคดิจิทัลนี้ก็มีความท้าทายเช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการเวลา การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบตัวต่อตัว และการรักษาสมดุลระหว่างชีวิตออนไลน์และชีวิตจริง

พฤติกรรมของเด็กเจนเนอเรชันอัลฟา

เจนเนอเรชันอัลฟา เป็นเจนที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีการเรียนรู้รวดเร็วในเรื่องของเทคโนโลยีซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตเลยทีเดียว กล่าวถึงผลิตผลถูกกล้าทำสิ่งใหม่ ๆ รักอิสระและสามารถใช้ชีวิตอยู่ตัวคนเดียวได้ เชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยี ขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการที่อยู่กับเทคโนโลยีมาก ได้รับความรักท่วมท้นจากการที่พ่อแม่ในปัจจุบันมีลูกน้อยลง ขาดความยืดหยุ่นและห่างไกลธรรมชาติ ซึ่งเป็นคาแรคเตอร์ที่แตกต่างจากเจนเนอเรชันอื่น ๆ ซึ่งจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป อาชีพหรืองานในอนาคตของกลุ่มเจนอัลฟาก็จะเปลี่ยนไปด้วย (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน, 2564) ลักษณะของเจนเนอเรชันอัลฟาจึงอาจจะคล้ายหุ่นยนต์ ทำให้เขาไม่จำเป็นต้องนึกถึงความรู้สึกใคร ไม่จำเป็นต้องง้อ และมีทางเลือกหลากหลาย เพราะมีของเล่นดิจิทัลในมือให้พุดคุย ฉะนั้นเด็กยุคใหม่จึงไม่รู้สึกตีความกับธรรมชาติ ขาดน้ำใจ ขาดความเอื้ออาทร รวมถึงไม่มีความอึดอัดหรือรู้จักอดทนรอคอยสิ่งต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องน่าเป็นห่วง หากจิตใจคนเราในอนาคตจะไม่มีความเอื้ออาทรต่อกัน ไม่มีความสุขในแบบที่ควรเป็น หรือมีแต่ความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักอดทน ไม่ยอมรับความผิดหวังหรือเศร้า ทั้งหมดนี้จะทำให้ป่วยด้วยโรคทางสุขภาพจิตกันมากขึ้น และไม่สามารถจัดการกับอารมณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตด้วยวิธีที่ถูกต้อง แต่ใช้วิธีที่ผิด ๆ เช่น ฆ่าตัวตาย ใช้ความรุนแรง และทำร้ายคนอื่น นอกจากนี้ HREX.asia (2019) ยังกล่าวถึงลักษณะของปัญหาด้านพฤติกรรมของเจนเนอเรชันอัลฟาไว้ดังนี้

1. ขาดความอดทน เจเนอเรชันอัลฟ่าและเจเนอเรชันซีเป็นต้นมามากจะขาดความอดทน เพราะเขาเจออะไรที่ว่องไว เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เวลาเจออะไรช้า ๆ หรือต้องตั้งใจจดจ่อทำอะไรนาน ๆ มักจะขาดความอดทน ดังนั้นจะทำงานที่ต้องใช้เวลาได้ไม่ค่อยดี หรืองานที่ต้องรอผลสำเร็จนาน ๆ จะทำได้ไม่ดี หรือไม่มีความอดทนเลย
 2. ขาดสมาธิในการทำงาน เจเนอเรชันอัลฟ่าจะค่อนข้างสมาธิสั้นเพราะมีสิ่งน่าสนใจหลากหลายอย่าง อยู่กับ สิ่ง ๆ เดียวนาน ๆ ไม่ได้ ไม่มีความตั้งใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างจริงจัง
 3. ขาดความตั้งใจในการทำงาน ในเมื่อความสนใจหลากหลาย ความตั้งใจต่อแต่ละสิ่งย่อมลดลง เด็กยุคนี้มักขาดความตั้งใจในการทำงานที่จริงจัง เต็มที่ มักทำแบบขอไปที พอให้เสร็จ ๆ ไปเพราะไม่ได้เกิดผลกระทบอะไรกับชีวิตมากมาย ไม่เข้าใจหรือเห็นคุณค่าของงานที่ทำ ก็เลยไม่ใส่ใจทำงานอย่างเต็มที่
 4. เปื่อง่าย เด็กยุคนี้จะเปื่อง่าย ทำอะไรที่ไม่น่าสนใจก็จะเริ่มเบื่อ และหันไปหาสิ่งที่น่าสนใจกว่าซึ่งมีอยู่มากมาย ไม่จดจ่อกับสิ่ง ๆ เดียว อาจทำให้การทำงานมีปัญหา ถ้าได้ทำงานอะไรช้า ๆ ไม่เกิดผลอะไร
 5. ไม่ชอบฝึกฝนทักษะพื้นฐานอยากแต่จะทำงานในทักษะชำนาญการที่เห็นผลเลย: เด็กยุคนี้มักละเลยการเรียนรู้หรือฝึกฝนพื้นฐานให้ชำนาญ แต่อยากจะไปไว ๆ แบบก้าวกระโดด ซึ่งทำให้พอทำงานแล้วไม่มีความชำนาญจะเกิดปัญหาได้ง่าย และรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้
 6. ไม่มีทักษะในการแก้ปัญหา เมื่อปัญหาเกิดขึ้นเจเนอเรชันอัลฟ่าจะขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา เพราะไม่รู้วิธีการหรือทักษะพื้นฐาน
 7. มี Human Sense น้อยลง ด้วยความที่อยู่กับเทคโนโลยีมากไป ขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันต่อมนุษย์คนอื่นเท่าที่ควร ทำให้เข้าใจระหว่างกันน้อยลง เกิดความเกรงใจกันน้อยลง ไม่เคารพซึ่งกันและกัน ไม่มีกาลเทศะต่อกัน
 8. ขาดมนุษยสัมพันธ์ เจเนอเรชันอัลฟ่ามักจะอยากชุกอยู่กับเทคโนโลยี ชุกอยู่กับตัวเองขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ขาดมนุษยสัมพันธ์ในองค์กรและสังคม มักจะอยู่กับตัวเองเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การทำงานร่วมกันกับผู้อื่นอาจเกิดปัญหาขึ้นได้
 9. ไม่รู้จักงานฝีมือและการใช้แรงงาน เด็กรุ่นใหม่เติบโตมากับเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีช่วยทำงาน ดังนั้นจะขาดการลงมือปฏิบัติ หรือเรียนรู้ทักษะพื้นฐานที่ไม่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง หากเกิดปัญหาต่าง ๆ เขาอาจไม่เข้าใจการปฏิบัติงานแบบ Non-Automatic สักเท่าไร รวมถึงในเรื่องของงานฝีมือหรืองานที่ต้องใช้มือทำ เด็กรุ่นนี้จะไม่มีความสนใจหรือไม่ก็ไม่มีสมาธิสั้น ปฏิเสธงานที่ต้องออกแรงและใช้เวลา
 10. ขาดความเกรงใจ การพูดตรงเป็นสิ่งที่ดี แต่การพูดตรงแบบขาดความเกรงใจ หรือพูดในสิ่งที่ไม่ควรพูด ไม่มีกาลเทศะ ถือว่าเป็นสิ่งที่แย่ เจเนอเรชันอัลฟ่าจะขาดความเข้าใจกาลเทศะ พูดในสิ่งที่ไม่ควรพูดอยู่บ่อย ๆ และขาดความเกรงใจคนอื่น ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาระหว่างบุคคลขึ้นได้ง่าย
 11. ขาดความรับผิดชอบ เด็กยุคใหม่นี้จะขาดความรับผิดชอบสูง ทำงานเรื่อย ๆ เปื่อย ๆ เมื่อเกิดปัญหา หรือทำไม่ได้ ก็พร้อมที่จะทิ้งงานโดยไม่รู้สึกผิด หนีงานโดยมีข้ออ้างส่วนตัวเสมอ ทิ้งงานโดยไม่สนใจอะไรทั้งสิ้นได้
- สรุปได้ว่า เจเนอเรชันอัลฟ่าเป็นกลุ่มคนที่เติบโตมากับเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัย การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์หรือ AI ที่เข้ามามีบทบาทในการอำนวยความสะดวกในด้านการใช้ชีวิตประจำวันส่งผลให้ขาดการปฏิสัมพันธ์และความยืดหยุ่น ขาดความเอื้ออาทร ขาดความอดทน ขาดสมาธิ ขาดความตั้งใจในการทำงาน เปื่อง่าย ขาดทักษะในการแก้ปัญหาส่งผลให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นอาจมีปัญหา ขาดความรับผิดชอบ

บทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองกับเด็กเจเนอเรชันอัลฟ่า

1. บทบาทของผู้บริหารกับเด็กเจเนอเรชันอัลฟ่า

กนกอร สมปราษฎ์ (2560) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารในศตวรรษหน้าต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่คุณภาพการศึกษาและการจัดการบริหารให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้ที่แท้จริง โดยมีศักยภาพดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารต้องมีความรับรู้ เข้าใจ และตีความต่อสัญญาณบอกเหตุใด ๆ ที่จะเข้ามาจาก สิ่งแวดล้อมภายนอกได้อย่างแม่นยำและถูกต้อง มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อสัญญาณ บอกเหตุดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ดี

2. ผู้บริหารจำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและมีความ ยืดหยุ่นคล่องตัวมากขึ้น
 3. ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่ดี โดยต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุมงาน (controller) หรือผู้คุมกฎ (gatekeeper) ไปสู่บทบาทใหม่ในฐานะผู้สนับสนุนหรือผู้เอื้ออำนวย ด้านสารสนเทศมากขึ้นเป็นผู้นำการพัฒนาศักยภาพของครูและเป็นผู้ใช้วิธีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้แก่ร่วมงาน
 4. ผู้บริหารต้องปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารจัดการ โดยยึดหลักการให้เกิดความ เชื่อมโยงระหว่างกัน
 5. ผู้บริหารต้องสร้างเครือข่ายพันธมิตร (strategic networks) กับสถานศึกษาอื่น ตลอดจน หน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ของความร่วมมือการใช้ทรัพยากรร่วมและ การเพิ่มความแข็งแกร่งทางวิชาการการสร้างผลผลิตที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ร่วมทั้งช่วย เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนมากขึ้น
 6. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน คือ ผู้ปกครองหรือ ชุมชนที่เข้าไปมีบทบาทต่อการดำเนินงานและการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
 7. ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้นำที่สำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge society) โดยต้องใช้เทคโนโลยีก้าวหน้าขั้นสูงเป็นเครื่องมือดำเนินการไปสู่ความสำเร็จ ดังกล่าว ตลอดจนใช้เพื่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้ได้ตามความคาดหวังของสังคม
 8. ผู้บริหารต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายและทันสมัยเรียกว่า การเรียนรู้แบบ ไร้พรมแดน โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งอาจเป็นที่บ้าน ที่ทำงาน ศูนย์การค้า รวมทั้งที่โรงเรียนเองก็ได้
 9. ผู้บริหารต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของ โรงเรียนและชุมชน ทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือกันจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน มิฉะนั้นสิ่งที่เรียนหรือที่สอนอยู่ในโรงเรียนนับวันจะยิ่งล้าสมัย ห่างไกลจากความเป็นจริงยิ่งขึ้นสิ่งที่จำเป็นคือการทำให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในโลกสมัยใหม่ได้อย่างชาญฉลาดและมีความสุข
 10. ผู้บริหารจะต้องมีกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นครุมืออาชีพ (professionalism) มากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ครุมีความเป็นนักจัดการเรียนรู้ (learning managers) ฝีมือดี ที่มีเจตคติแห่ง ความเป็นครูสูง มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติวิชาชีพที่ทันสมัยอยู่ในระดับสูง
 11. ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูในทุกเรื่องและทุกบริบท จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือทำกันเป็นทีมเสมือนคณะแพทย์ที่ทำการผ่าตัดคนไข้เหตุนี้เองครูจึงต้อง ได้รับการพัฒนาด้านการทำงานแบบทีม รวมทั้งพัฒนาความฉลาดรู้ทางอารมณ์ (EQ) อีกด้วย
 12. ผู้บริหารจะต้องสร้างและมีวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ (collaborative) มากกว่าการเน้นเรื่องการแข่งขัน (competitive) ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทุกด้านของนักเรียน ครู และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ตลอดจนชุมชนภายนอก และจะช่วย เสริมสร้างบรรยากาศที่มีสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในที่ทำงานด้วย
- อาทิตยา ไสยพร (2567) ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่หลักของการบริหารกิจการของสถานศึกษาทั้งการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ พัฒนาสถานศึกษาให้ผ่านเกณฑ์การประเมินต่าง ๆ แต่ผลการบริหารจะสำเร็จและออกมามีประสิทธิภาพได้ต้องผ่านการวางแผนการบริหารที่ถูกต้อง โดยมีหลักดังนี้
1. คำนึงถึงความต้องการของครู ประเมินสำเร็จแต่ไม่เพิ่มภาระ นอกจากคุณครูจะต้องเตรียมการสอนไม่ว่าจะเป็นการเขียนแผน การเตรียมสื่อการสอน จนกระทั่งการมอบหมายงานนักเรียนเพื่อประเมินผลการเรียนรู้แล้ว การวางนโยบายการประเมินโรงเรียนในด้านต่าง ๆ จากภายนอกให้ความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนทางโรงเรียนจำนวนไม่น้อย จึงจริงจังและพยายามเคียวเขี้ยว สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสอบให้ได้คะแนนดีที่สุด
 2. ผู้อำนวยการจะวางแผนนโยบายโรงเรียนอย่างไร ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน เริ่มต้นคือเข้าใจจุดแข็งของโรงเรียนเชื่อมั่นว่าผู้อำนวยการผู้บริหารย่อมต้องรู้ระบบการทำงานและศึกษาโรงเรียนของตนมาเป็นอย่างดี ท่านย่อมรู้ว่าจุดแข็งของโรงเรียนของเรานั้นคืออะไร การเข้าใจบริบทโรงเรียนนี้เองจะนำไปสู่การออกแบบและเลือกรับนโยบายอย่างเหมาะสมกับโรงเรียนจะช่วยลดภาระงานและช่วยพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่ตรงจุดได้มากขึ้นอีกด้วย

3. ไม่มองข้ามเสียงของครูและนักเรียน ในการบริหารคนได้อย่างเข้าใจ วิธีที่ง่ายที่สุดคือการรับฟังความคิดเห็น ขวนคุณครูพูดคุยแลกเปลี่ยน รับฟังเสียงของนักเรียนที่สะท้อนมา ให้คุณครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมไม่ใช่ เพียงแค่ผู้รับนโยบายจะช่วยให้ลดปัญหา

4. บริหารโรงเรียนอย่างยืดหยุ่นและยั่งยืน การบริหารโรงเรียนจะมุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ไม่ได้แต่ต้องมองถึงการ แก้ไขและการพัฒนาเป็นหลัก โรงเรียนในไทยเป็นโรงเรียนที่มีความเหลื่อมล้ำและหลากหลาย การกำหนดผลสัมฤทธิ์ เหมือนกันทุกโรงเรียนเป็นเรื่องที่ไม่ตอบโจทย์ความเป็นจริง

2. บทบาทของครูกับเด็กเจนเอเรชั่นอัลฟ่า

Starfish Academy (2566) ได้กล่าวว่าจากรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเท่านั้นที่ต้องมีการปรับเปลี่ยน การ บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องบูรณาการแบบองค์รวม ด้วยการพัฒนาทักษะของครูที่เหมาะสมที่จะสอนเด็กยุคใหม่ ด้วย โดยมีหลักการพื้นฐานคือ

1. รับฟัง หมดยุคครูที่สอนหรือพูดอยู่ฝ่ายเดียว ยิ่งครูเจ้าระเบียบคอยบ่นดว่า เด็กเจนใหม่ไม่ชอบ เมื่อไม่ชอบก็ จะปิดใจไม่ยอมเรียนด้วย ครูจึงต้องมีทักษะในการรับฟังเด็ก สิ่งที่เด็กพูดหรือคิดอาจถูกหรือผิด ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ พูดความคิดของตัวเองมาก่อน จากนั้นจึงอธิบายด้วยเหตุผลในภายหลัง

2. แลกเปลี่ยน นอกจากคุณครูต้องเป็นผู้รับฟังที่ดีแล้ว ยังต้องสามารถให้คำแนะนำแลกเปลี่ยนด้วยการคุยแบบ เปิดใจคุยแบบเพื่อน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ไม่ตัดสินว่าความคิดใครถูกหรือผิด จะทำให้เด็กเปิดใจรับความคิดเห็น ของครู และสุดท้ายเด็กจะเรียนรู้ เข้าใจในเหตุผล และตัดสินใจได้เอง

3. เน้นสอนให้คิดวิเคราะห์ ครูควรมีทักษะในการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กคิดวิเคราะห์ เช่น ถ้าเด็กถามคำถาม ครูไม่ ควรใช้วิธีให้คำตอบไปในทันที แต่อาจใช้วิธีตั้งคำถามกลับให้ชวนคิด ชวนหาข้อมูล ชวนหาคำตอบเพิ่ม ทำให้เด็กกลับไป ค้นคว้าเพิ่ม วิเคราะห์เอง

ขนิษฐา ตั้งวรสิทธิชัย (2563) ได้กล่าวว่าครูในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ หรือสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้ตอบโจทย์ความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 ด้าน ดังนี้

1. นำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการสอน เพื่อสร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับบรรยากาศในชั้นเรียน พร้อม ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นกับเด็กผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งแบบในห้องเรียนและนอกห้องเรียนด้วยพร้อมสร้าง แรงจูงใจให้เด็กเกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบเพิ่มเติมด้วยตนเองได้

2. กระตุ้นให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และสามารถปรับ ใช้ได้ในชีวิต พร้อมทั้งสร้างกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กระตุ้นให้เด็กคิดอย่างมีเหตุผล และการสังเคราะห์สิ่ง ต่าง ๆ แล้วสร้างเป็นแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเด็กในการเผชิญกับโลกแห่งความเป็นจริง

3. เปลี่ยนครูจากผู้สอนให้เป็นผู้ฟังเนื่องจากเด็กยุคใหม่เริ่มมีความคิดเห็น หรือแนวคิดที่ต่างออกไป ซึ่งครูจะต้อง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสแบ่งปันเรื่องราว สิ่งที่ชอบทำ ชอบดู หรือประสบการณ์ที่พบเจอนอกห้องเรียน เพื่อเป็นการ ลดช่องว่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ทำให้รู้จักตัวตนของเด็กมากขึ้นรวมทั้งเป็นช่องทางในการรับรู้ความชอบของผู้เรียนแต่ ละคนได้อีกด้วย

4. สอนให้เด็กมีทักษะชีวิตให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และมีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งจากสังคมทั่วไป และสังคม ออนไลน์ โดยการเชื่อมโยงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเข้าไปในบทเรียนเพื่อให้เด็กได้เกิดการคิดต่อยอด และสามารถนำไปปรับใช้ กับชีวิตประจำวันได้

3. บทบาทของผู้ปกครองกับเด็กเจนเอเรชั่นอัลฟ่า

Starfish Academy (2565) ได้กล่าวถึงการเลี้ยงลูกในยุคปัจจุบันนี้พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้านจึง อาจทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ปกครองกับลูกได้ และอาจพลาดช่วงเวลาสำคัญในวัยที่ลูกกำลังพัฒนาด้านต่าง ๆ อีกด้วย ดังนั้นจึงเสนอแนวทางการเลี้ยงลูกด้วย “จิตวิทยาทางบวก” ที่เหมาะสมกับเด็กเจนเอเรชั่นอัลฟ่า ดังนี้

1. เสริมสร้างความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยต่อกัน การมอบความรัก เวลา และการเอาใจใส่อย่างเพียงพอ รวมถึงการรับฟังและเปิดใจยอมรับในความชอบหรือความคิดเห็นของลูก จะช่วยสร้างความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย ทำให้ลูกไว้วางใจเรามากขึ้น

2. สำรองและทำความเข้าใจทั้งจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุงของลูก เด็กทุกคนมีความถนัดและความชอบที่แตกต่างกัน ดังนั้นในฐานะพ่อแม่ผู้ปกครอง จำเป็นต้องส่งเสริมการสร้างภาคภูมิใจในตนเองของลูกอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสำรองและทำความเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาของลูกโดยไม่ใช้การบังคับหรือการดุด่า เนื่องจากการใช้วิธีเหล่านี้อาจส่งผลให้เด็กทำสิ่งที่สวนทางกับความตั้งใจ ปิดกั้นตัวเอง หรือแม้กระทั่งมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยที่ผู้ปกครองอาจไม่ทราบได้

3. การพูดคุยสื่อสารกันระหว่างกัน การสื่อสารที่มีคุณภาพ ซึ่งสะท้อนถึงความตั้งใจของพ่อแม่ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัย มีการสบตา และพยักหน้าระหว่างฟังลูกด้วย อีกทั้งการพูดกระตุ้นเช่น “ยังงี้อีก เล่าต่อสิ” เหมือนเป็นการกระตุ้นให้ลูกเผยความในใจ และเปิดใจกับพ่อแม่มากยิ่งขึ้นด้วย ควรมีการให้คำแนะนำและวิจารณ์โดยรับฟังจากมุมมองและความรู้สึกของลูกจนจบ เพื่อให้ลูกเห็นว่าเราไว้วางใจและยอมรับความรู้สึกของเขา ไม่ว่าจะถูกหรือผิดก็ตาม นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้คิดและกระตุ้นให้เขาหาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อน

4. การควบคุมอารมณ์ การฝึกให้มีสติและสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งอาจทำได้โดยการใช้เหตุผลในการแยกแยะและพิจารณาสถานการณ์ เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของสถานการณ์นั้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ การควบคุมสติผ่านการกำหนดลมหายใจเข้า-ออก หรือการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความวุ่นวาย เป็นวิธีที่ช่วยลดความเครียดและส่งเสริมการจัดการอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนที่จะสอนให้ลูกเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง พ่อแม่ควรต้องมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองเสียก่อน เนื่องจากการขาดสติอาจนำไปสู่การกระทำที่ไม่เหมาะสม เช่น การทำร้ายหรือตีลูก หรือการใช้คำพูดที่รุนแรง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้อาจถูกเด็กเลียนแบบ ดังนั้น การควบคุมสติของพ่อแม่จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีและการควบคุมอารมณ์ของเด็ก

5. การกำหนดกฎและกติกา การตั้งกติกาภายในบ้านกับลูกควรเริ่มต้นจากการที่พ่อแม่ต้องตกลงกันให้ได้ในทิศทางเดียวกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสน หากพ่อแม่มีความเข้มงวดในบางเรื่อง แต่แม่กลับให้อิสระในการคิด อาจทำให้ลูกไม่สนใจหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ตั้งไว้ และส่งผลให้เกิดความสับสนในที่สุด

6. ไม่เปรียบเทียบ คุณพ่อคุณแม่ไม่ควรเปรียบเทียบลูกของเรากับลูกของคนอื่น พยายามเข้าใจพื้นฐานของเด็กแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน เด็กบางคนเก่งอีกอย่างอาจจะไม่เก่งอีกอย่างก็ได้ ซึ่งเราเองก็ต้องเข้าใจและพยายามหาวิธีเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับเขาให้ได้ พยายามสังเกตว่าลูกชอบหรือไม่ชอบอะไร จุดเด่นจุดด้อยเขาเป็นแบบไหน เพื่อจะได้สามารถปรับใช้และส่งเสริมได้อย่างเหมาะสม และเติบโตไปด้วยสภาพจิตใจที่แข็งแรง และเต็มไปด้วยความรักและความอบอุ่น

7. ให้ทางเลือกลูก เชื่อว่าเด็กต้องชอบวิธีนี้อย่างแน่นอนเพราะการมีทางเลือกจะทำให้เด็ก ๆ รู้สึกว่าตัวเองนั้นเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น สามารถเลือก และตัดสินใจด้วยตนเองได้ และยังเป็นการฝึกให้เขาเติบโตและตัดสินใจด้วยตนเองได้เช่นกัน

8. ให้ลูกเรียนรู้ความผิดพลาดและความผิดหวัง อีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการสอนให้ลูกเรียนรู้ที่จะเข้าใจความผิดพลาด ความผิดหวัง ตลอดจนความไม่สมบูรณ์แบบ คือส่วนหนึ่งของชีวิต และไม่ใช่สิ่งที่เลวร้ายหรือสิ่งที่ต้องจำกัดออกจากชีวิต กลับกันความผิดพลาดคือบทเรียน ความผิดหวังคือสิ่งที่ทำให้เราเติบโต และความไม่สมบูรณ์แบบคือส่วนที่สำคัญที่สุดของการเป็นมนุษย์

9. อบรมหรือสอนอย่างใจเย็นแทนที่จะทำให้เขากลัว สิ่งที่พ่อแม่ในยุคปัจจุบันควรทำจึงไม่ใช่การดุด่าหรือตีเมื่อเขาทำผิดแต่คือการค่อย ๆ สอนเขาในสิ่งที่ถูกต้องอย่างใจเย็น สอนเข้าใจด้วยเหตุผล เมตตา และความเข้าใจ การดุด่าหรือตีเด็กเมื่อเด็กทำผิดเพราะคิดว่าจะทำให้เด็กเชื่อและทำตาม จะเกิดการทิ้งร่องรอยบาดแผลทางจิตใจไว้ให้เด็ก ๆ ไม่น้อย เด็ก ๆ หลายคนเติบโตมาด้วยบาดแผลลึกทางจิตใจ เพียงเพราะแค่ถูกตีหรือโดนดุด่าเล็กน้อย พวกเขาที่ลืมไม่ลง

10. การแสดงออกความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมา ไม่จำเป็นต้องเขินอาย การปล่อยให้เขาได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก ของเขาออกมาจริงใจและจริงใจเป็นแนวทางที่จะช่วยเสริมสร้างให้เขาเกิดการเรียนรู้ที่จะแสดงออกความรู้สึก และไม่รู้สึกอึดอัดหรือเก็บกด เด็ก ๆ หลายคนโตมาด้วยคำสอนของพ่อแม่ว่าให้เข้มแข็งอยู่ตลอด แต่ความจริงทุกคนร้องไห้ได้

แม้กระทั่งพ่อแม่ที่โตแล้วยังร้องไห้ได้เลยเช่นกัน การแสดงความรู้สึกออกมาไม่ใช่การแสดงความอ่อนแอ หากแต่คือการแสดงว่าเราเป็นเพียงมนุษย์คนหนึ่งที่มีความรู้สึกและจิตใจ มีอารมณ์เหมือนคนอื่น ๆ ปกติทั่วไป

สุริยเดว ทรีปาตี (2562) ได้กล่าวถึง 5 วิธีเลี้ยงเด็กยุคอัลฟาอย่างมีประสิทธิภาพ

1. เป็นนักคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มศักยภาพใหม่ ๆ ให้กับลูก ฝึกให้เด็กคิดและวิเคราะห์โดยเริ่มจากการชวนกันตั้งคำถาม ข้อสังเกต ให้เด็กรู้จักวิธีแก้ปัญหา ได้ฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณไตร่ตรอง
2. เพิ่มเติมความรู้ในโลกความเป็นจริงแทนความเพ้อฝัน สนับสนุนให้ลูกคิดในสิ่งที่เป็นไปได้ ทำได้โดยพ่อแม่ต้องสื่อสารกับลูกด้วยเหตุผล ฝึกลูกให้คิดเป็น
3. ส่งเสริมสภาพอารมณ์ สังคม จิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรม สิ่งสำคัญพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกเห็น ใช้วิธีการสอนด้วยความรักและสัมพันธ์ภาพที่ดี
4. พ่อแม่ต้องเป็นผู้ฟังที่ดีด้วยการเปิดใจรับฟังลูก โดยพ่อแม่สามารถสังเกตทัศนคติ มุมมอง ความคิดของลูกได้ และใช้วิธีการพูดคุย แลกเปลี่ยน สั่งสอน ปลูกฝังสิ่งที่ดีต่าง ๆ
5. การเลือกรับสื่อให้เด็กอย่างสร้างสรรค์ พ่อแม่ควรใช้สื่อให้สร้างสรรค์ คิดให้เท่าทันสื่อ ให้คำแนะนำในเชิงสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กยุคเจนเนอเรชันอัลฟา การบริหารที่ดี การสอนที่มีประสิทธิภาพ และการเลี้ยงดูที่สร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาไปในทางที่ดีและเติบโตอย่างมีคุณภาพ ทั้งสามฝ่ายต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ

รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจนเนอเรชันอัลฟา

จากลักษณะของเจนเนอเรชันอัลฟาที่ชอบความรวดเร็ว ไม่สามารถอดทนต่อการรอคอยได้ยาวนาน ประกอบกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ทำให้การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจนเนอเรชันอัลฟามีแนวโน้มที่จะย่อหน้าหลักสูตรให้สั้นลง จบได้รวดเร็ว และมีการ ใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ผ่านโลกออนไลน์และเครือข่ายสังคมเสมือนจริงแทนที่ การเรียนรู้ผ่านหนังสือ (พัชรภา ตันติชูเวช, 2560)

รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจนเนอเรชันอัลฟาคือการให้อิสระผู้เรียน ให้ทางออกและทางเลือกแก่ทุกคน ทำให้คนรักท้องถิ่นและสามารถดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างพึงพอใจ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบในหน้าที่ มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency - based Education: CBE)

1.1 ความหมายของการศึกษาฐานสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ให้ความหมายว่า การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการ การเรียนการสอนที่ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียนซึ่งก็คือความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็น องค์กรวม ในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้ เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น

ชัชชพณช์ จันทวงศ์เดือน และวริญดา บรรหาร (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาฐานสมรรถนะ มีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด) ผู้สอนต้องวิเคราะห์ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไรจึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ผู้เรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการลงมือทำรวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะการกระทำสิ่งนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด ผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้เกิดการคิด การปฏิบัติ การลงมือทำและคุณลักษณะที่ผู้เรียนนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดสมรรถนะในระดับที่ต้องการ ผู้เรียนอาจจะใช้เวลาในการเรียนรู้ต่างกัน

สรุปได้ว่า การศึกษาฐานสมรรถนะ คือ การผสมผสานการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะ ประยุกต์ให้เกิดเป็นความสามารถในการทำงาน การใช้ชีวิต และการแก้ปัญหาสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน รูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (CBE) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริงและพัฒนาสมรรถนะตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างสมรรถนะที่ต้องการในระดับที่กำหนด การเรียนรู้ฐานสมรรถนะช่วยพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนให้สามารถใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ และสร้างความเป็นอิสระและความรับผิดชอบในการเรียนการสอน

1.2 แนวทางการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนโดยใช้กรอบสมรรถนะหลักสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในที่นี้ ได้นำเสนอโดยจัดกลุ่มแนวทางเป็น 3 กลุ่มตามลำดับการเปลี่ยนผ่านจากหลักสูตรอิงมาตรฐานไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นทางเลือกแก่สถานศึกษาในการนำไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามความพร้อม จุดเน้น และตามบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มที่ 1: การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนบนฐานหลักสูตรอิงมาตรฐาน ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 1 : ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ

และแนวทางที่ 2 : ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ

กลุ่มที่ 2: การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนโดยอิงฐานสมรรถนะหรือหลักสูตรอิงมาตรฐาน ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 3 : ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ และ

แนวทางที่ 4 : สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด

กลุ่มที่ 3: การนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนบนฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 5 : บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ

แนวทางที่ 6 : สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

แนวทางที่ 7 : การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน (Hybrid Competency Learning)

แนวทางที่ 8 : เชื่อมงาน ประสานการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะทั้งโรงเรียน (Whole -

School Learning)

2. รูปแบบการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE)

2.1 ความหมายของการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์

สมชาย เทพแสง และคณะ (2566) กล่าวว่า การศึกษาที่เน้นแนวคิดเพื่อให้ผู้เรียนคาดหวังเกิดความรู้ ความสามารถ และ เจตคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อการจัดการศึกษา รวมถึงการออกแบบระบบ พัฒนามุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ของหลักสูตร เน้นความยืดหยุ่น ไม่ตายตัวทั้งรูปแบบการเรียนรู้ การวัดผล และเวลานักเรียนเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยมีเป้าหมาย โดยที่มุ่งสู่ความสำเร็จในการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์คือความชัดเจนของเป้าหมาย เพื่อให้ทั้งครูและนักเรียนมีการคาดหวังสิ่งที่ต้องการจากการเรียนรู้ตลอดจนการเตรียมนักเรียนสำหรับการจ้างงานในตลาดโลกในอนาคต

โดยมุ่งสู่ความสำเร็จของการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-based Education (OBE) คือความชัดเจนของเป้าหมาย เพื่อให้ทั้งครูและนักเรียนมีการคาดหวังสิ่งที่ต้องการจากการเรียนรู้ตลอดจนการเตรียมนักเรียนสำหรับการจ้างงานในตลาดโลกในอนาคตอีกด้วย โดยการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ มีหลักการแนวคิดที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาการศึกษาและบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)

1) ความชัดเจนในเรื่องที่มุ่งศึกษา (Clarity of focus) มีการกำหนด “เป้าหมาย” หรือ “ผลลัพธ์” ที่คาดหวังไว้ก่อนล่วงหน้า โดยครูผู้สอนและนักเรียนต้องมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน

2) การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backwards design) เมื่อมีผลลัพธ์เป้าหมายที่ชัดเจนแล้ว ครูผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เน้นการวัดจากพฤติกรรมการเรียนรู้แบบรวบยอด เช่น แบบทดสอบย่อย แบบสังเกตพฤติกรรม บันทึกประจำวัน รวมถึงผลงานของนักเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

3) สร้างโอกาสในการเรียนรู้ (Create learning opportunities) ครูจำเป็นต้องมุ่งมั่นขยายโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ หากว่าพวกเขาได้รับโอกาสที่เหมาะสม

4) การเสริมสร้างให้ไปในทิศทางเดียวกัน (Constructive alignment) เป็นการออกแบบหลักสูตร การสอน การเรียนรู้และการวัดผลที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้

5) การวัดผลลัพธ์และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Outcomes assessment and continuous improvement) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของผลลัพธ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้สัมฤทธิ์ผล แล้วใช้ข้อมูลวัดผลเหล่านั้นไปพัฒนาและเพิ่มเติมหลักสูตร หรือรายวิชาต่อไป

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการศึกษาปกติกับการศึกษาแบบมุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE)

รายการ	การศึกษาแบบปกติ	การศึกษาแบบมุ่งผลลัพธ์
การออกแบบหลักสูตร/การเรียนรู้	ดำเนินตามลำดับขั้นตอนตามระบบโดยครูผู้เชี่ยวชาญ	แบบ Backward Design โดยนักเรียนมีส่วนร่วม
การจัดหลักสูตร	ตายตัว เข้มงวด	ยืดหยุ่น ขยายโอกาส
การจัดการเรียนรู้	เน้นเนื้อหาสาระ โดยแบ่งออกเป็นวิชา ยึดครูและตำรา	บูรณาการเนื้อหาและการเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
วิธีการประเมิน	ยึดวัตถุประสงค์ เน้นการสอบ	ยึดผลลัพธ์ ใช้วิธีที่หลากหลายต่อเนื่อง
เป้าหมายหรือผลลัพธ์	มุ่งเน้นด้านวิชาการ เช่น คะแนน เน้นรายกลุ่ม	มุ่งเน้นการประเมินองค์รวม ทักษะชีวิต ความสามารถ เจตคติ การประกอบอาชีพ เน้นรายบุคคล

ที่มา: สมชาย เทพแสง, กันต์ฐมนิญา นฤโฆษ, กิตติเกียรติ และอัจฉริยา เทพแสง (2566)

2.2 แนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์

1. ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้หรือสมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

1.1 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ออกแบบหน่วยการเรียนรู้เชื่อมโยงให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ควรเกิดแก่ผู้เรียน

1.2 ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น

2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design โดยอาศัยหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2558)

2.1 การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based Learning)

2.2 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)

2.3 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning)

2.4 การเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning)

3. การวัดผลการเรียนรู้

เน้นการประเมินผลตามสภาพจริงและบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ สามารถบ่งชี้ได้ว่าบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้เรียนรู้ในระดับใด เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ซึ่งวิธีการวัดผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดและวิธีการสอนด้วย (ศุภชัย ชื่นจิตตรงษา, 2557)

สรุปได้ว่า การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-based Education (OBE) ทำให้เรารู้ว่า “เป้าหมาย” หรือ “ผลลัพธ์” ของการให้การศึกษาขึ้นคืออะไร หลักการสำคัญคือสิ่งที่ผู้เรียนได้รับผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์จากการออกแบบการเรียนรู้ของครูผู้สอน ทำให้เราหันกลับมามองที่ผู้เรียนของเราเป็นสำคัญ และช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นอนาคตตัวเองชัดเจน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเจตคติของนักเรียน มุ่งเน้นที่ความรู้และวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กนักเรียนเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในอาชีพ แนวทางการสอนต้องชัดเจนและเน้นผลลัพธ์ โดยมีหลักการสำคัญ 5 ประการ 1) ความชัดเจนในเรื่องที่มุ่งศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ 3) สร้างโอกาสในการเรียนรู้ 4) การเสริมสร้างให้ไปในทิศทางเดียวกัน 5) การวัดผลลัพธ์และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในอนาคต

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันอัลฟ่าหรือเด็กที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2553-2568 หรือ ค.ศ.2010-2025 คือ 1.การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency - based Education : CBE) เป็นผสมผสานความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการทำงานและการแก้ปัญหา 2.การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียนในแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียน เจเนอเรชันอัลฟ่าสามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีความสามารถและพร้อมเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

บทสรุป

การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพพร้อมต่ออาชีพ การศึกษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนหรือประชากรในประเทศ เมื่อ ทรรศการ คนในประเทศมีคุณภาพ ประเทศไทยก็จะมีศักยภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ และที่สำคัญที่สุดคือสามารถพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันอัลฟ่าหรือเด็กที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2553-2568 หรือ ค.ศ.2010-2025 คือ 1.การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency - based Education : CBE) เป็นผสมผสานความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการทำงานและการแก้ปัญหา 2.การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE) เป็นการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในอาชีพ ต้องชัดเจนและเน้นผลลัพธ์ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต บทบาทของผู้บริหารและครูมีหน้าที่ ตระหนักรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันอัลฟ่า ตามบริบทของสถานศึกษา ตามบริบทผู้เรียนอย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมประชากรเจเนอเรชันอัลฟ่า ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมไทยในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา ตั้งวรสิทธิชัย. (2563). *สมศ.แนะ 4 ทักษะครูยุคใหม่ เก่งเทคโนโลยี-สร้างทักษะชีวิต*. สืบค้น 23 มกราคม 2567.

จาก <https://www.prachachat.net/education/news-413725>.

ชนันภรณ์ อารีกุล. (2562). การศึกษาทางเลือก: รูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเจเนอเรชันอัลฟ่า. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(3), 270-283.

- ชัยชนพงษ์ จันวงศ์เดือน และ วริญดา บรรหาร. (2565). หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ. *วารสารครุทรรศน์*, 2(2), 89-102.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2558). การศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based Education) โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) และใช้โครงงานเป็นฐานในการเรียนรู้ (Project-based Learning). สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://vet.ku.ac.th/vv2018/form/edu/OBE06.pdf>.
- พัชราภา ต้นติชูเวช. (2560). เจเนอเรชันแอลฟา: เจเนอเรชันใหม่ในสังคมไทยศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์ และ โอปอล์ สุวรรณเมฆ. (2563). รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค กลุ่มเจเนอเรชัน แซท. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(1), 23-43.
- ศุภชัย ชื่นจิตรวงษา. (2557). หลักการเบื้องต้นของ Outcome-based Education และ Pillars of Education. สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://www.thaihealth.or.th/ผลข้างเคียงยุคดิจิทัล>.
- สมชาย เทพแสง, กันต์ธรมณีนญา นฤโฆษ, กิตติเกียรติ และ อัจฉริยา เทพแสง. (2566). การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-based Education (OBE): ฤกษ์แจสำคัญในการจัดการ เรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นหลัก. *วารสารสหวิทยาการวิจัย และนวัตกรรมการศึกษา*, 2(1), 39-52.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2564). รู้จัก Generation Alpha : รุ่นใหม่วัยเยาว์ผู้กำหนดอนาคต. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/opportunities-2021/4185/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เชิงรุก (5). กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- _____. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (8-9). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุทธิ สุนทรานุรักษ์. (2566). เจเนอเรชันอัลฟา (Generation Alpha) โลกข้างหน้าของลูกหลานพวกเรา. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก https://thaipublica.org/2023/01/sutti-26_generation-alpha/.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- _____. (2562). คุณลักษณะและจิตสำนึกของเด็กยุคดิจิทัลกับการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่. *วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย*, 1(1), 90-100.
- อาทิตยา ไสยพร. (2567). ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ บริหารอย่างไรให้เข้าถึงใจครู และนักเรียน. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/693>.
- AMARIN BABY & KIDS. (2563). รู้ให้ลึก ลูกเจนอัลฟา (Gen Alpha) ทำไมมีปัญหาพฤติกรรม?. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://www.amarinbabyandkids.com/parenting/gen-alpha-kids/>.
- HREX.asia. (2562). เรียนรู้เจเนอเรชันอัลฟา (Gen Alpha) เพื่อเตรียมรับมือกับตลาดแรงงานในอนาคต. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://th.hrnote.asia/tips/190805-generation-alpha/>.
- Matthew. (2013). *Beyond Z: Meet Generation Alpha*. McCrindle. Retrieved 23 January 2024. from <https://mccrindle.com.au/search/Beyond+Z%3A+Meet+Generation+Alpha/>.
- Schawbel, D. (2014). *5 Predictions for Generation Alpha*. Danschawbe. Retrieved 23 January 2024. from <https://danschawbel.com/5-predictions-for-generation-alpha/>.
- Starfish Academy. (2563). Gen Alpha เด็กยุคใหม่ที่ฉลาดที่สุดในเผ่าพันธุ์มนุษย์. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://www.starfishlabz.com/blog/140-gen-alpha-เด็กยุคใหม่ที่ฉลาดที่สุดในเผ่าพันธุ์มนุษย์>.

- _____. (2565). 10 ข้อควรรู้ จิตวิทยาในการเลี้ยงลูกของพ่อแม่ยุคใหม่. สืบค้น 18 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.starfishlabz.com/blog/569-10-ข้อควรรู้-จิตวิทยาในการเลี้ยงลูกของพ่อแม่ยุคใหม่>.
- _____. (2566). รับมือเด็ก gen ใหม่ปรับรูปแบบการบริหารสถานศึกษา. สืบค้น 23 มกราคม 2567. จาก <https://www.starfishlabz.com/blog/1217-รับมือเด็ก-gen-ใหม่ปรับรูปแบบการบริหารสถานศึกษา>.